

Το παιδικό βιβλίο στη Γαλλία

ΔΙΑΒΑΣΩ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Νέοι λογοτέχνες

Α. Βόρνινγκ
Π. Γερωνυμάκη
Κ. Γκιμοσούλης
Κ. Γουλιάμος
Ν. Ευθυριάδη
Ν. Ησσία
Τ. Καζαντζής
Β. Κάσσο

Ε. Λαδιά
Χ. Μεγαλυτός
Θ. Νιάρχος
Δ. Παπαχρήστος
Σ. Σταυρακοπούλου
Β. Στεριάδης
Α. Σφακιανάκης
Π. Σφυρίδης
Δ. Χριστοδούλου



μια ανορθόδοξη ποιητική σταδιοδρομία

ΤΑΚΗ ΚΑΡΒΕΛΗ: Η μνήμη μισοφέγγαρο. Αθήνα, Γνώση, 1983. Σελ. 49.

«Η μνήμη μισοφέγγαρο», που κυκλοφόρησε πρόσφατα, είναι η πέμπτη ποιητική συλλογή του Τάκη Καρβέλη. Πριν απ' αυτήν ο Καρβέλης είχε εκδώσει τα «Σήματα» το 1956, την «Κατάθεση» το 1966, τη «Μετάφραση» το 1972 και τη «Γραφή παρανόμων» το 1977. Λογικά θα περίμενε κανείς «Η μνήμη μισοφέγγαρο» ν' αποτελεί τον τελευταίο σταθμό μιας εξελικτικής πορείας η οποία άρχισε με τα «Σήματα» και συνεχίστηκε ομαλά με τις επόμενες συλλογές. Εν τούτοις η ποιητική σταδιοδρομία του Καρβέλη δεν υπήρξε ομαλή, ούτε λογικά συνεπής. Τα «Σήματα» αίφνης είναι από πολλές πλευρές έξω από την τροχιά της κατοπινής πορείας του ποιητή.

Τίποτε παράξενο ωστόσο αν κρίνουμε από τον τρόπο που σταδιοδρόμησαν και άλλοι ποιητές της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, στην οποία ανήκει ο Καρβέλης. Ο Αναγνωστάκης π.χ. παρουσιάστηκε σχηματισμένος από την πρώτη του ποιητική συλλογή κι έκλεισε τον κύκλο του πρόωρα. Ο Αλεξάνδρου, μετά από μια πρώτη ανώριμη εμφάνιση, μας έδωσε με το δεύτερο βιβλίο του τον καλύτερο εαυτό του. Ο Παπαδίτσας, αφού ολοκληρώθηκε ως ποιητής, παρουσιάστηκε από το έβδομο βιβλίο του και μετά ριζικά διαφοροποιημένος. Ο Σινόπουλος μόλις με το δέκατο βιβλίο του, τον «Νεκρόδειπνο», κατάφερε να αεθρώσει δραστικό ποιητικό λόγο. Ο Κατσαρός κι ο Καρούζος ακολούθησαν μια διαδρομή με απροσδόκητες μεταπτώσεις κλπ. Ο καθένας δηλαδή και μια λίγο πολύ ανορθόδοξη πορεία: κάτι συνηθισμένο με τους ποιητές. Όπως είπα παραπάνω, η πρώτη συλλογή του

Καρβέλη, τα «Σήματα», δεν αποτελεί την αφετηρία της κατοπινής του εξέλιξης. Το δεύτερο βιβλίο του, η «Κατάθεση», είναι μάλλον ένα νέο ξεκίνημα παρά μια συνέχεια. Ας δούμε όμως πιο συγκεκριμένα τι συνέβηκε.

Τα «Σήματα» δγήκαν από την εμπειρία του εμφύλιου πολέμου. Ο Καρβέλης γνώρισε τον εμφύλιο ως στρατευμένος, την περίοδο του δεύτερου αντάρτικου, πάνω στα βουνά της Κόνιτσας. Μολαταύτα, ως περιεχόμενο τα «Σήματα» είναι μάλλον ερωτικά ποιήματα. Για την ακρίβεια αποτελούν μια δοκιμασία στήρησης, έρωτα κι «ενεδρεύοντος» θανάτου. Ενώ πίσω απ' αυτά διαφαίνεται το δράμα της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς, το δράμα δηλαδή των χαμένων προσδοκιών της: «Ο ήλιος που αγαπήσαμε/ ναιάγησε στ' ανοιχτά της δύσης.» ή «Τώρα που χάνεστε μες στην αορισιά της νύχτας, /θυμηθείτε τις χώρες του ορίζοντα, /που κάποτε σε

διαφορετικό ειρμό. Και τώρα, 18 χρόνια μετά, στη δεύτερη έκδοσή του, τα διηγήματα του, που συμπληρώνονται με άλλα τέσσερα νεότερα, μπορεί να έχασαν τον πρωτοπόρο χαρακτήρα τους, διατηρούν όμως αναλλοίωτο το βαθύτερο ενδιαφέρον τους, με τη διερεύνηση του ψυχικού βάραθρου που επιχειρούν.

ΜΑΚΗ ΠΑΝΩΡΙΟΥ: Η καταστροφή. Αθήνα, Δωδώνη. Σελ. 75.

ΠΑΡΟΛΟ που πέρασαν αρκετοί μήνες από την κυκλοφορία του, θα ήταν άδικο να μη συζητηθεί τούτο το βιβλίο, που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τον τρόπο σχηματοποίησης των σκέψεων μέσα από λέξεις. Τα διηγήματά του, γραμμένα σε διάφορες εποχές, αποτελούν ένα σφιχτό σύνολο καταγραφής του ανθρώπινου όντος απέναντι στη μοίρα του – με καθοριστικό τον απώτερο συμβολισμό του χθες και του σήμερα, του εδώ και του παντού. Και καταλήγοντας σε μια «κραυγή» υπαρξιακής υπέρβασης, οδηγούν πίσω στο ίχνος της ζωικής καταγωγής του είδους.

Ι. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ: Στη Σικελία-Αναζητώντας τη Μεγάλη Ελλάδα. Αθήνα, Εστία, 1983. Σελ. 208.

Η «ταξιδιωτική» λογοτεχνία έχει μια δική της μαγεία και ένα δικό της κοινό, ακόμη και τώρα που ο κόσμος έγινε πολύ πιο μικρός και ευκολογνώριτος (είτε τον τριγυρνά κανείς πραγματικά είτε τον μαθαίνει μέσα από τους δίαυλους της σύγχρονης τεχνολογίας, τον κινηματογράφο, την τηλεόραση κλπ.). Και ο Ι. Βασιλείου – με τα προηγούμενα βιβλία του – αποτελεί ίσως τον κυριότερο σημερινό εκπρόσωπο του χώρου, που τον υπηρετεί και



Ιλίκης Καρβέλης

τελλάρα με τριανταφυλλένια από-
χρωση/ζωγραφίζαν τη μοναξιά
μας.» Η διωματική ένταση των
«Σημάτων» αποδίνεται με τόση εκ-
φραστική ευφορία, ώστε τα ποιή-
ματα αυτά ν' αποτελούν ήδη μια
κατάκτηση και να συνθέτουν μια
σαφή ποιητική φυσιογνωμία.

Δέκα χρόνια μετά τα «Σήματα» ο
Καρβέλης έδγαλε την «Κατάθεση».
Πέρα από τα λίγα ερωτικά ποιήμα-
τα που κάπως θυμίζουν τα «Σήμα-
τα», τα υπόλοιπα, που αποτελούν
το κυρίως σώμα του βιβλίου, δια-
φέρουν, τόσο τεχνικά, όσο και από
άποψη περιεχομένου και έκφρα-
σης. Αναφορικά με την τεχνική,
παρατηρούμε μια απόκλιση προς
τον ολιγόστιχο, επιγραμματικό τύ-
πο ποιήματος. Ως προς το περιεχό-
μενο, εκεί που στα «Σήματα» είχα-
με μια έντονη εμπειρία, στην «Κα-
τάθεση» κυριαρχεί ο προβληματι-
σμός. Προβληματισμός που έχει ως
αντικείμενο το καθημαγμένο πρό-
σωπο της μεταπολεμικής-μετεμφύ-
λιας ζωής. Τα κείμενα της «Κατά-
θεσης» αποπνέουν κοινωνική α-
σφυξία κι ο ποιητής φαίνεται σα
να μην ξέρει από πού να πιαστεί.
Το νόημα της δικής του ζωής έχει
χαθεί κάπου εκεί στα χρόνια της
αντίστασης και τώρα μοιάζει σα να
ψελλίζει ανώφελα λόγια. Μέσα σ'
όλα αυτά ωστόσο «κι η ποιητική
ιδέα πάει κι έρχεται». Το κλίμα της
«Κατάθεσης» ως ποιητικό υλικό εί-
ναι αυτό που τροφодότησε τη λεγό-
μενη «ποίηση της ήττας». «Η ποιη-
τική ιδέα» όμως στον Καρβέλη δεν
υπήρξε ιδιαίτερα δραστική την πε-
ρίοδο αυτή. Η «Κατάθεση» μέσα
στο συνολικό έργο του ποιητή ση-
μειώνει από ποιοτική άποψη μια

αισθητή υποχώρηση. Η θαλερή,
υποβλητική και ακριβόλογη έκ-
φραση των «Σημάτων» εδώ δίνει τη
θέση της σ' ένα λόγο που παρου-
σιάζει φανερά σημάδια συμφόρη-
σης. Πρόκειται, συγκριτικά με τα
«Σήματα», για ένα λόγο πιο γενικό
και αφηρημένο και ταυτόχρονα πιο
ερμητικό: «Πάσχω από έλλειψη
συντονισμού/των φυγοκέντρων δυ-
νάμεων της μνήμης./Με των στίχων
τα οστεώδη δάκτυλα/πασχίζω να
δώσω μορφή στα πυρέσσοντα αι-
σθήματά μου./Ανάμεσα από χιλιά-
δες πρόσωπα/αναζητώ το καινούρ-
γιο πρόσωπό μου».

Η «Μετάφραση» κυκλοφόρησε το
1972, δηλαδή έξι χρόνια ύστερα
από την «Κατάθεση». Για όσους
παρακολούθουσαν την ποιητική
προσπάθεια του Καρβέλη από κον-
τά, η νέα συλλογή φάνηκε σαν ένα
οριστικό σταμάτημά του στο πρό-
βλημα που αποτελούσε από άποψη
περιεχομένου και μορφής η «Κατά-
θεση». Πραγματικά, τα ολιγόστιχα
ποιήματα της «Μετάφρασης» ήταν
ουσιαστικά μια συνεπής προέκταση
του προηγούμενου βιβλίου. Από-
λυτα; Θα έλεγα απόλυτα αν τώρα
δεν είχα υπόψη μου τις επόμενες
συλλογές του Καρβέλη. Τότε, όταν
πρωτοδιάβασα τα ποιήματα της
«Μετάφρασης», δεν μπόρεσα να
διακρίνω ότι μερικά από αυτά
προοιωνίζαν τη «Γραφή παρανό-
μων» και «Τη μνήμη μισοφέγγαρο».
Αργότερα κατάλαβα ότι το ποίημα
π.χ. που παραθέτω παρακάτω ση-
μείωνε την απαρχή μιας αργοπορη-
μένης ποιητικής αναγέννησης: «Εί-
ναι καιρός που συνηθίσαμε στις
πυρκαϊές./ Αν ένα σπίτι πάρει φω-
τιά/ή αν κάποιος στην απελπισία
του/αποφασίσει να πυρποληθεί/κι
ακόμη αν περάσει από μπροστά
μας/σα νοικοκύρης φρόνιμος ντα-
βατζής ή ρουφιάνος/φέρνουμε τό-
'να χέρι στην καρδιά/τό άλλο στη
σαντάλη/κ' έτσι περνάμε τη ζωή
μας».

Αλήθεια, ποιος να τό 'λεγε πως
έπειτα από είκοσι ολόκληρα χρόνια
από τη δημοσίευση του πρώτου του
βιβλίου, ένας ποιητής της πρώτης
μεταπολεμικής γενιάς θα ήταν δυ-
νατό να παρουσιαστεί εσωτερικά
ανανεωμένος. Η «Γραφή παρανό-
μων», που εκδόθηκε το 1977, δεν
αποκαθιστά τη χαμένη συνέχεια με
τα «Σήματα». Το πρώτο βιβλίο του
Καρβέλη φαίνεται πως αποτέλεσε
οριστικά μια κλειστή υπόθεση. Η
«Γραφή παρανόμων» πραγματώνει

απλώς αυτό που θα μπορούσε ήδη
να συμβεί με την «Κατάθεση». Αποκαθιστά ένα δραστικό διάλογο
ανάμεσα στο δραματικό παρελθόν
και στην αδήριτη πραγματικότητα
του παρόντος. Ο διάλογος αυτός,
όντας διωματικής υφής, έχει ως συ-
νέπεια να επιδρά στο επίπεδο της
έκφρασης αποσυμφωρητικά. Έτσι,
στη «Γραφή παρανόμων» η έκφρα-
ση λύνεται, γίνεται πιο ειδική και
συγκεκριμένη, αποδίδοντας κυρίως
πράγματα και όχι γενικές καταστά-
σεις ή σκέψεις. Φαινομενικά η με-
τατόπιση που έγινε από την «Κα-
τάθεση» ως τη «Γραφή παρανό-
μων» είναι πολύ μικρή, από αισθη-
τική άποψη ωστόσο έχει κεφαλαιώ-
δη σημασία: «Οι δρόμοι είναι σαν
τους τυφλούς/τους δίνεις κάθε φο-
ρά και κάτι απ' τη ζωή σου/κι αυ-
τοί στέκουν μπροστά σου/σιωπηλοί
κι αθάται στην ερημιά τους./Όσο
το φως τους λούζει/κι οι νέοι τιτιβί-
ζουν μες στα μπαρ/με κρεμασμένα
τα όνειρα/στων κοριτσιών τα μά-
τια/νώθουν σαν τα πουλιά./Μες
στο σκοτάδι όμως τα χάνουν/δεν
εμπιστεύονται κανένα./Η νύχτα
επωάζει της καινούργιας μέρας/την
αναπόφευκτη άρνηση και λησμο-
νιά».

«Η μνήμη μισοφέγγαρο» χωρίζε-
ται σε τρία μέρη, τα οποία επιγρά-
φονται κατά σειρά: «Η μνήμη μισο-
φέγγαρο», «Ο ταχυδακτυλουργός
του χρόνου» και «Η αθέατη πλευ-
ρά». Το πρώτο μέρος απαρτίζεται
από λίγα ολιγόστιχα ποιήματα, ενώ
τον κορμό του βιβλίου τον αποτε-
λούν τα άλλα δύο μέρη με ποιήμα-
τα αστιχούργητα, δηλαδή πεζολο-
γικά. Η διαίρεση του βιβλίου, κα-
θώς και οι ονομασίες των μερών
του, δε νομίζω ότι διασπών την
ενότητα του ώστε να χρειάζεται να
συζητηθεί τμηματικά. Ολόκληρο το
βιβλίο συνεχίζει την ανοδική τρο-
χιά της «Γραφής παρανόμων».
Όπως κι εκεί έτσι κι εδώ, ό,τι
προέχει είναι ο δραστικός διάλογος
παρελθόντος-παρόντος. Πώς γίνε-
ται ο διάλογος αυτός; Από την
ανάγνωση των ποιημάτων γίνεται
φανερό ότι αναφέρονται σε μια
ζωή κομμένη στα δυο: ένα τμήμα
της του παρελθόν κι ένα το παρόν.
Στη συγκεκριμένη περίπτωση πα-
ρελθόν σημαίνει κατοχή και αντί-
σταση. Ενώ παρόν σημαίνει κυρίως
σώμα με αισθήσεις και μικροπερι-
στατικά στα πλαίσια της σύγχρονης
εποχής. Όσοι δε ζήσαμε ενεργά
την κατοχή και την αντίσταση, λό-

γω ηλικίας, βλέπουμε με κάποια απορία όσο και ζηλότυπο θαυμασμό όσα έγιναν τότε. Γεγονός είναι πάντως ότι η πρώτη μεταπολεμική γενιά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, έχει σφραγιστεί από τα χρόνια εκείνα. Ήταν άραγε μια στιγμή η οποία έδειξε στους νέους ανθρώπους αυτού του τόπου το μέτρο των δυνατοτήτων τους; Ή ήταν απλώς μια στιγμή έντονης δράσης που γέμιζε τις καρδιές με τις πιο ξέφρενες προσδοκίες για το μέλλον; Στην περίπτωση του Καρβέλη, όπως και σ' άλλους μεταπολεμικούς ποιητές, αυτή η διαζευκτική διαστολή δε φαίνεται να έχει βάση, γιατί λανθάνουν στα ποιήματά του κι οι δύο εκδοχές. Έτσι στο συγκεκριμένο έργο του το παρελθόν αποτελεί μέτρο για τις μεταγενέστερες εμπειρίες του και αίτημα για μια πληρέστερη ζωή. Υπάρχει μ' άλλα λόγια «Στη μνήμη μισοφέγγαρο» ένα παρελθόν που λειτουργεί σαν ποιοτικό κριτήριο για τα περιστατικά και τις προσδοκίες του παρόντος. Πρόκειται για τη λειτουργία της έμμεσης μνήμης που δίνει στο παρόν τον δραστικό χαρακτήρα του. Χωρίς αυτή τη μνήμη το παρόν θα έμενε ουσιαστικά δίχως έργο κι ανάλογα χωρίς δικό του ειδικό βάρος. Μιλώντας σχηματικά θα έλεγα ότι το παρόν δίνει την ύλη στον ποιητικό λόγο του Καρβέλη και το παρόν από μόνο του δεν έχει αυτοδυναμία, αλλά και το παρελθόν χωρίς το παρόν θα συγκροτούσε απλές αναμνήσεις. Παραθέτω τώρα

δύο ποιήματα στα οποία οι δυο εκφάνσεις του παρελθόντος που προανάφερα είναι αντίστοιχα αρκετά ευδιάκριτες: «Κοιτώντας τ' ανύποπτα πρόσωπα των επι-λογών ανακαλώ το πάθος της φωνής που σέρ-νονταν στις καθημερινές κουνιές τους και/τα ολονύχτια ξεφαντώματά τους. Τους έζησα/κάποτε στα μαρμαρένια αλώνια τους είδα τα/μάτια τους κοίταξα βαθιά κι ένιωσα το τρομε-ρό παίξιμο ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι. //Περμμένω νά 'ρθει στ' αντιά μου η φωνή/που θ' ανταλλάξει την προσδοκία με τη δε-/βαιότητα. Περμμένω να περάσει και σήμερα/η γλυκιά ώρα του απογεύματος. Αν περάσει,/μπορώ να σας βλέπω και να με βλέπετε. Αν/όμως αφήσω τα πράγματα να πάρουν το δρό-/μο τους και γίνω πάλι απόψε πολλαπλασιασ-ιστής αισθημάτων, τότε μικρόν και ου θεω-/ρείτε με».

Υπάρχουν όμως και ποιήματα όπου η συμμετοχή του παρελθόντος δεν είναι φανερή. Πρόκειται για τα ποιήματα εκείνα στα οποία κυριαρχεί η αίσθηση του παρόντος. Αλλά και σ' αυτές τις περιπτώσεις που το παρελθόν δε μετέχει άμεσα στον ποιητικό λόγο αποτελεί το αθέατο δάθρο του: «Κυριακάτικο πρωινό. Δεν είναι η μουσική/που σήμερα επιμένει όσο η ακαθόριστη προσ-/δοκία πως κάτι κνοφορείται εν αγνοία σου./Με τη μουσική θα μπορούσες να μετατρέψεις/την ερημιά του δρόμου σε τοπίο οργανιστικών/εκρήξεων. Χωρίς τη μουσική θα πεις αυτό/είναι ένα μικρό δωμά-

τώρα πιστά, και τον διευρύνει μάλιστα, καθώς, με αφορμή τον τόπο, επιχειρεί κι ένα άλλο ταξίδι, στο χρόνο...

ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΤΡΗ: Η αλήθεια είναι το φως που καίει. Αθήνα, Καστανιώτης, 1983. Σελ. 285.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Κάτρης, σαν δημοσιογράφος και σαν δημόσιο πρόσωπο, έχει δώσει απτά δείγματα έντιμου αγωνιστή, που δεν διστάζει να εκφράσει αυτό που πιστεύει, και ακόμη περισσότερο: να πολεμήσει δυναμικά υπερασπίζοντάς το. Και μια τέτοια μαρτυρία θαρραλέας φωνής αποτελεί και τούτο το βιβλίο, που περιλαμβάνει –σε συνέχεια άλλων αντίστοιχων που κυκλοφόρησαν πάλι μέσα στο 1983– άρθρα του δημοσιευμένα στον τύπο πριν και μετά τις τελευταίες εξελίξεις, με απόψεις, ερμηνείες πολιτικές και θέσεις.

ΜΑΡΙΟ ΜΑΝΑΚΟΠΝΤΑ: Για μια σύγχρονη παιδαγωγική. Μετ. Μυρσίνη Ζορμπά. Αθήνα, Οδυσσεάς, 1983. Σελ. 173.

ΜΙΑ διερεύνηση της μαρξιστικής παιδαγωγικής (με την έννοια της κατ' ευθείαν άντλησης από τα κείμενα του Μαρξ κατευθύνσεων και ερμηνειών και όχι από τη θεωρητική και πρακτική του σύγχρονου υπαρκτού σοσιαλισμού) περιλαμβάνει η μελέτη του Ιταλού Μανακόρντα, γραμμένη την εποχή που πρωτοδιαμορφώνονται οι τάσεις του ευρωκομμουνισμού (1966). Έτσι, εκτός από το ενδιαφέρον αυτού καθαυτού



ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ
Σολωμού 12,
τηλ. 36.25.677

Γύρω στα 1935, ο Πωλ ντε Κρουίφ, που δημοσιογραφούσε πάνω σε επιστημονικά θέματα, σήκωσε αληθινή σταυροφορία. Έβαλε για σκοπό του να πλατύνει τη διάδοση της προληπτικής ιατρικής.

350 δρχ.

τιο ξενοδοχείου κι αυτός/ένας έρρημος δρόμος».

Βέβαια, όλα αυτά, οι τρόποι με τους οποίους η έμμεση μνήμη χρωματίζει το παρόν, δε συνεπάγονται απαραίτητα ποιητικό αποτέλεσμα χωρίς οργανικό και εμπράγματο λόγο. Ο διάλογος, μ' άλλα λόγια, παρελθόντος-παρόντος δε θά 'χε αισθητικό αντίκρισμα αν δεν αποδινόταν με εκφραστική επάρκεια. Ο Καρβέλης όμως δε σκηνοθετεί έναν κάποιο ποιητικό λόγο. Αντίθετα μιλάει ανυπόκριτα. Η «Κατάθεση» κι η «Μετάφραση» υστερούν απέναντι στη «Γραφή παρανόμων» και «Στη μνήμη μισοφέγγαρο» επειδή εκεί προέχει ο προβληματισμός και η διανοητική διατύπωση, ενώ στα δυο τελευταία διδλία προέχει το δίωμα και η ομολογη έκφρασή του. Ο αφηρημένος λόγος της «Κατάθεσης» «Στη μνήμη μισο-

φέγγαρο» προσγειώνεται στα πράγματα: «Με τα τζιτζίκια ο χρόνος χάνεται μες στην/αμφίβολη διαφάνεια του καλοκαιρινού πρωινού, γίνεται θαλασσινό κοχύλι, όπου μπορείς/ν' ακούσεις ήχους παράξενους που σβήνουν σ'ένα σιγαλό αξειδιάλυτο μουρμουρητό. Με τα/τζιτζίκια ζητάς έναν καθρέφτη, έστω αυτόν/τον απέραντο καθρέφτη της θάλασσας, να ρί-ξεις πέτρα βαριά και να τη δεις να κατεβαίνει/στο θυθό και πίσω της ν' αφήνει αφρούς, κύ-κλους που απλώνουν ασταμάτητα στην επι-φάνεια. Τότε η αλήθεια θά 'ρθει μπροστά σου/ολόσωμη: σ' όλη σου τη ζωή έριχνες πέτρες/στο θυθό που άφηναν γύρω σου κύκλους ατέ-λειωτους».

Η ποιητική σταδιοδρομία του Καρβέλη υπήρξε ασφαλώς απροσδόκητη. Μετά από ένα πρώτο αξιό-

λογο βιβλίο ακολούθησε η κάμψη. Κι έπειτα με αρκετή καθυστέρηση μας έδωσε τον ωριμότερο και πληρέστερο εαυτό του. Θα έλεγα ωστόσο πως όταν έχουμε να κάνουμε με ποιητές, καλύτερα να ξεχνούμε το πώς θά 'πρεπε να εξελιχτεί το έργο τους και πώς όχι. Η περίπτωση του Καρβέλη, όπως από άλλη άποψη του Παυλόπουλου και του Κωσταβάρα, δείχνει πως η ποίηση της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς δεν έχει κλείσει τελεσίδικα τον κύκλο της. Κι αυτό θα πρέπει να κάνει προσεκτικούς όσους ασχολούνται κριτικά με τα ποιητικά μας πράγματα. Σήμερα μάλιστα που μια ολόκληρη στρατιά νεότερων κατακλύζει την αγορά με υπέρογκες ποσότητες στίχων χωρίς αξιόλογο ποιητικό λόγο.

Γ. ΑΡΑΓΗΣ



ΣΚΟΤΕΙΝΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΜΕΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΙΑΣ ΜΕΓΑΛΟΥ-ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ:
Τα 92 συρτάρια. Αθήνα, Εξάντας,
1983. Σελ. 85.

Εκτιμώντας το μικρό αυτό αφήγημα της Λίας Μεγάλου-Σεφεριάδη ως μια πικρή και εκ βαθέων σαρκαστική σάτιρα η οποία δεν συνιστά τίποτα περισσότερο παρά μια ψευδαισθητική παρέμβαση στην εποχή μας, ένα καυτό παραμιλητό για μοναχικούς οραματιστές, αναλογίζομαι ότι τα λογοτεχνικά έργα ή γράφονται πολύ πιο νωρίς από την ώρα που το κοινό θα τα αποδεχθεί ή οι δημιουργοί τους, πορευόμενοι πάντα στην αμετάκλητη μοναξιά τους, δεν θέλουν να εννοήσουν εκείνες τις επιλογές που θα οδηγήσουν πολύ πιο γρήγορα το κοινό σε επαφές άμεσες με το έργο και τα πιστεύει τους.

Πέρα όμως απ' αυτό, κάθε επιλογή -και μιλάμε πάντα για επιλογές στη γραφή και την έκφραση- είναι προϋπόθεση ενός συγκεκριμένου στόχου, ενός μηνύματος στο οποίο αποβλέπει ο συγγραφέας. Κάτω

από μια τέτοια πεποίθηση πρέπει να δικαιώσουμε τη Λ.Μ.-Σ. για το είδος του λογοτεχνικού έργου και το ύφος που χρησιμοποίησε, γράφοντας τα «92 συρτάρια», αφού στόχος της ή, τουλάχιστον, ένας

απο τους στοχους της ήταν, κατά την άποψή μας πάντα, η έκφραση της βαθιάς απογοήτευσης ή και της απηλίας ακόμα για μια κοινωνία ανθρωποφραγική και αλλοπρόσαλλη, που δοξάζει το σκότος των ημερών μας με τον εκφυλισμό κάθε ιδέας, με τη φθορά κάθε αισθήματος. Εδώ ο φθαρτός κόσμος είναι συνάρτηση του φθαρτού και ίσως φθαρμένου πνεύματος. Από την άλλη μεριά, όμως, στόχος της ήταν να δείξει ότι η αισιοδοξία για την επιδίωξη των αξιών δεν πρέπει να χαθεί, ότι οι ονειροπόλοι και οι πάσχοντες χρειάζονται ανά πάσα στιγμή το κουράγιο για να συνεχί-